

Lao-c'ovo Tao-te-t'ing

Květoslav Minařík

CANOPUS

Vydavatelská řada DRAHOKAMY
svazek 7

Květoslav Minařík

Lao-c'ovo Tao-te-t'ing

Canopus
Praha 2012

ISBN: 978-80-87692-37-0
© Květoslav Minařík

Obsah

PŘEDMLUVA	6
ČÁST PRVNÍ	10
I.	10
II.	11
III.	13
IV.	15
V.	16
VI.	17
VII.	18
VIII.	20
IX.	20
X.	21
XI.	23
XII.	23
XIII.	24
XIV.	25
XV.	26
XVI.	27
XVII.	28
XVIII.	29
XIX.	29
XX.	30
XXI.	32
XXII.	33
XXIII.	34
XXIV.	35
XXV.	36
XXVI.	37
XXVII.	38
XXVIII.	39
XXIX.	40

XXX.....	41
XXXI	42
XXXII	43
XXXIII.....	44
XXXIV.....	45
XXXV	45
XXXVI.....	46
XXXVII.....	47

ČÁST DRUHÁ..... 48

XXXVIII	48
XXXIX.....	49
XL.....	50
XLI.....	51
XLII	53
XLIII	55
XLIV	56
XLV	57
XLVI.....	58
XLVII.....	58
XLVIII.....	59
XLIX.....	60
L	61
LI	62
LII.....	63
LIII.....	64
LIV.....	66
LV.....	67
LVI.....	68
LVII	69
LVIII.....	70
LIX.....	70
LX.....	71
LXI.....	72
LXII	73
LXIII	74
LXIV	75
LXV	76

LXVI	77
LXVII.....	78
LXVIII.....	80
LXIX.....	80
LXX	81
LXXI	82
LXXII.....	82
LXXIII.....	83
LXXIV.....	84
LXXV.....	84
LXXVI.....	85
LXXVII	85
LXXVIII	86
LXXIX.....	87
LXXX.....	88
LXXXI.....	89

PŘEDMLUVA

Leží přede mnou Lao-c'ova kanonická kniha O tao a ctnosti, kterou do našeho jazyka přeložil univ. prof. dr. Rudolf Dvořák, a kdosi mi říká: „Tuto knihu bys měl komentovat. Je to nejméně srozumitelné ze všeho, co najdeme ve filozofii.“ Odpověděl jsem: „Vždyť je to zcela jasné a průhledné.“ – S tím jsem tuto knihu odložil. Pak, za mnoho let, jsem si přinesl knihu Staročínský filosof LAO-C' a jeho učení od Jan Chin-Šuna. (Vydalo Státní nakladatelství politické literatury, Praha 1954.) Než jsem se dostal k textu, přečetl jsem předmluvu, úvod a komentáře. Tam jsem se dočetl, že Lao-c' byl materialista, který nenáviděl utlačovatele, kdežto tao je mezi jiným „přirozená cesta samých věcí vylučující jakékoli božstvo nebo nebeskou vůli, podstata, která představuje jednotu hmotného základu světa“ atd. – Všechna tato tvrzení o Lao-c'ovi a tao jsou prohlašována naprosto suverénně, dokonce demagogicky.

Lao-c' a materialista, který nenávidí! Lao-c', jeden z orientálních mudrců, kteří vysvětlovali původ světa vždycky pouze z první příčiny, buď osobního boha, nebo božského principu (tao). Ostatně o hmotném původu světa mudrci ani uvažovat nemohou. To může uvažovat pouze fyzika, která diskurzivními postupy nachází korpuskulární podstatu věcí a odtud pak přes kvantovou teorii dospívá k postulátu, že hmoty kosmu mají hmotný původ – pokud vědci nedospějí k jinému závěru.

Mudrci nemají možnost dospívat k závěrům o původu světa pomocí laboratorních prací nebo ji alespoň dříve neměli, stejně jako technicky pokročilé národy dneška. Zkoumání přírody a jejího původu vyplývalo z duchovně výchovných systémů, které jsou stejně prosté jako dokonalé. Ostatně nic nebrání tomu, abych „systém všech těchto systémů“ popsal.

1. Zaujměte pozici siddhásana nebo vadžrásana nebo svastikásana nebo padmásana, aby bylo tělo klidné.
2. Vylučte z mysli všechny vzpomínky, dojmy a popudy, které vám připomínají svět a denní shon v něm.
3. Když se tím mysl oprostí, obraťte pozornost na své tělo a snažte se uvědomovat si je, a to pouze jako zevní kontury, tedy tvar.

4. To cvičíte vytrvale, dokud nebudete schopni zvýšit intenzitu tohoto uvědomování nebo pozorování těla.
5. Když se vám to podaří, zvyšujte intenzitu pozorování (uvědomování) si těla až do stupně, kdy vás už nic nebude rušit a kdy tělo bude jediným předmětem pozorující a analyzující mysli.

To je všechno. Neboť když předmětem, který zajímá mysl, bude pouze tělo, pak sama intenzita soustředění způsobí, že už si nebudete uvědomovat pouze jeho tvar, nýbrž postřehnete a uvědomíte si i psychické emocionální procesy, které se vážou na vaše tělo. A když budete tyto změny dobře sledovat, poznáte, že se odehrávají na nepohnutelném psychickém pozadí a – to jste již našli tao.

Když tao předstoupí takto před oči člověka, stává se základnou, na níž se člověk může dobře postavit a dívat se zpětnou cestou na tělo, které je „jen“ tvarem. Pak se již nemusí namáhat nalézt „základ přírody“. Setrvává na něm a vidí, že platforma (tao), na níž se octl, je původem všech jevů; ty nevznikají náhle, ale jsou výsledkem skladby oněch procesů, které našel dříve než samo tao. Navíc vyznívá, že tyto procesy jsou totožné s „kvanty“ nebo formacemi sil kosmických, z nichž vzniká celý hmotný vesmír.

Jsem ten, kdo se také vzdělal tímto pracovním postupem, a mohu každého ujistit, že dvacet až třicet knih, které jsem v životě přečetl, mi ani světový názor ani ucelenou představu o původu světa nedalo. Proto dobře rozumím Lao-čovi. Ale když jsem se rozhodl jeho názory komentovat, narazil jsem na nesnáze. Vzal jsem si před sebe jak překlad od univ. prof. dr. Rudolfa Dvořáka, tak i knihu Jan Chin-Šunovu. Verše obou knih se značně liší. Zdá se, že prof. Dvořák se úzkostlivě snaží pojmenovat věci jmenované Lao-č tak, jak je on sám jmenoval, kdežto Jan Chin-Šun nebo ještě spíše redaktor této knihy jakožto přesvědčený „materialista“ překládá termíny do slov, která se mu zdají vyhovující. Přesto jsem se rozhodl pro tento překlad, protože jsem nabyl dojmu, že první překlad ponechává v textu mezery, které bych nemohl překlenout. A protože nechci používat obou textů, narážím na obtíže, které zdolávám pouze znalostmi tao a cest, jimiž se ubírá myšlení těch, kdo jej také znají, např. právě myšlení Lao-čovo. Nejhorší ovšem je, když se termíny značně liší. Prof. Dvořák např. používá termínu „podnebesí“, kdežto v textu od Jan Chin-Šuna je termín „země“. Nechci rozhodovat, který termín je správnější, ale slovo „podnebesí“ by se k celkovému znění textu lépe hodilo. Nicméně se držím všude textu Jan Chin-Šunova, který komentuji z hlediska poznání tao. Kdyby se chtěl čtenář přesvědčit, zda jsem textu správně či špatně rozuměl, musel by sáhnout k textu původnímu a to bude sotva snadné nebo možné.

A nyní se ještě vrátím k osobě Lao-c'. Nebyl ani naivní a nedůsledný materialista, jak tvrdí komentátor jeho knihy, ani ten, kdo nenáviděl utiskovatele čínského národa. Jestliže znal tao, mohl být pouze realista a nenávidět vůbec nemohl. Člověk, který si vytvoří světový názor nikoli z vyčtených pouček, ale z touhy po pravdě, která mu dala dost síly projít celým školením sebepozorování, jaké jsem již výše popsal, musel každý defekt, který nenávist připouští, dříve a dokonale likvidovat. Jen tímto způsobem přestane být jeho nazírání předpojaté a uschopní jej vidět pravdu, která má k tao velmi blízko. A když tao realizuje, tj. učiní je přítomným svému vědomému žití, pak již je z něho mudrc, na jakého běžná měřítka neplatí. Vždyť přece moudrost jej vede k tomu, aby dosáhl pokoje, jaký se dá vyjádřit pouze termínem spása.

Tento pokoj se má ke světu zápasu a vášní, jako se má prázdnota kosmu ke kosmické tvorbě. Tajemný vztah mezi oběma snad umožňuje, aby moudrost měla porozumění pro zápasy a vášně světa stejně jako kosmická prázdnota pro stvoření, ale to je všechno. Mudrc ví, že tyto zápasy a vášně si svět lidí vysnil a že by se jich lidé nechtěli zbavit, protože by jim zmizelo z očí cosi sympatického. Lidé přece chtějí vítězit a předpokladem toho je nenávidět. Vítězit zase souvisí s touhou dostat se do čela lidské společnosti a k tomu je třeba podceňovat jiné nebo přeceňovat svoje potřeby. Nebo snad existuje mezi světskými lidmi někdo, kdo nepomyslí na sebe, když chce bojovat za dobro lidí? Ne! Nenávist není mravní vlastnost, která uchvacuje mudrce. A Lao-c' je mudrc, který popisuje svět a upozorňuje na to, co dělá svět špatným nebo dobrým. A zná-li tao, zdá také původ světa. Pro přesnější postřehy jistě není původcem Bůh, ale pouze fyzikální faktory, které mají tím větší vztah jak k minerální, tak i k vegetabilní a animální přírodě, čím jsou blíže tao.

O fyzikálním pojetí kosmu je možno říci, že se poznáním fyzikálního faktoru zvaného pole fyzika dostala až k poznání tao. Zatím si s ním však neví rady. Odvážnější fyzikové (nebo snad doktrináři) tvrdí, že pole je hmota. Ale v tom případě jde již pouze o zásady. Je zrovna tak dobré nazvat velkou neznámou hmotu jako ji nazvat nic. Jsem přesvědčen, že poctivý vědec – teoretický fyzik – se nikdy neodváží zastávat jeden nebo druhý názor. Když ano, pak to už není vědec, ale řemeslník ve vědě. Je přece tak nesmírně obtížné dávat jméno, kterému každý dobře rozumí, něčemu, co poznáváme jako tvůrčí síly přírody, a poli, kde se tyto síly manifestují. To nejlépe ví ten, kdo se systémem duchovního vývoje dostal až k prazákladním silám a momentům svého vlastního bytí.

Dovolují si tvrdit, že pokud nemají orientální filozofické systémy k dispozici termíny pro tvůrčí momenty shodné s termíny naší fyziky, je hlavní příčina

v tom, že při jejich pojmenování užívali tehdy známých slovních výrazů. Fyzika termíny tvořila při objevech kvalit tvůrčí činnosti a to jí umožnilo vyhnout se jejich problematickému výkladu. Když však člověk proniká k základům tvoření cestou duchovně výchovných systémů, najde v popisech tvůrčích kosmických kvalit analogie u duchovních mudrců a ve vědě. Proto nejde o nic jiného než o apriorní nalezení nebo zjištění těchto kvalit. Pak se již snadno podaří zjistit, že vědecká empirie dochází jiným způsobem k témuž poznání jako duchovní výchova, směřující k poznání kvalit tvůrčího světa. A to je velmi potěšitelné. Mudrci věda pomůže zpřesnit jména kvalit a vědě by mohli mudrci pomoci přesněji identifikovat kvality vyššího druhu. Hádky o to, zda „pole“ je hmota nebo nic, nemají žádnou cenu. Jsou jen součástí boje rozličných světových názorů a moudrost v nich vůbec není. Proto chybí i pochopení mudrce Lao-c’.

Sama filozofie Lao-c’ je především náboženská nebo ještě lépe duchovní a pak teprve sociální. Neboť kdyby šlo o filozofii čistě sociální, pak by ji nebylo možno spojovat s moudrostí. A Lao-c’ byl mudrc. Měl mravní sílu člověka, jaký především nelpěl na smyslově potěšujících předmětech, a měl i schopnost všechno pozorovat a rozumově vážit. Proto mu byly zřejmé vnitřní příčiny zla, jímž je postihován svět. Věděl, že pouze ctnost (dobro a nesobeckost) může zlo ze světa odstranit; nemohl tedy nutit lid k revoluci, nýbrž pouze připomínat držitelům moci, jak se mají chovat. Po té stránce je jeho filozofie nanejvýš dobrá. Neadresuje své poselství o ctnosti pouze určitým lidem, nýbrž říká, že má být ideálem všech. Kdyby se tak stalo, nebylo by sociálních problémů, leda pokud by nedostačovala výroba. Ale k tomuto jevu dosud ve světě nedošlo. Zatím se výrobkům, které mohou naplnit břicha, věnuje méně podstatná část úsilí; zato se usiluje o výrobu věcí, které mohou ničit a ochuzovat. To ovšem není cesta tao. Naopak, je to podivný patologický komplex, který podněcuje ke zlu, ačkoli nese na štítě heslo vítězit a zvětšovat moc. Pro tento patologický komplex nemůže žádný mudrc mít na mysli pouze otázky sociální. Vždycky má na mysli otázky mravní, neboť jen v nich tkví pravé řešení problémů, s nimiž se na světě setkáváme. Až budou tyto problémy vyřešeny, vyvstane lidem vyšší cíl – dokonalé osvícení, neboť pouze osvícení může beze zbytku odstranit zlo ze života.

Květoslav Minařík

Poznámka vydavatele: Rukopis této knihy byl dokončen přibližně v roce 1958.

ČÁST PRVNÍ

I

Tao, jež lze vyjádřit slovy, není stále tao. Jméno, jež lze pojmenovat, není stále jméno.

Lao-c' připomíná, že identifikovat tao popisem je vyloučeno; je nutné poznat je příslušným prožitím. My se však přesto budeme pokoušet popsat je; pochopit je z popisu může pouze ten, kdo se deduktivními postupy probral fyzikálními jevy k základnímu jsoucnu, k poli, které fyzika teoreticky zná, ale empiricky nikoli.

Tao považujeme za zrcadlící jev, který odráží všechny projevy empirického světa. V prožitkových kategoriích se může poznat jako nehnutost, která vznikne a rozvine se až po dosažení psychické vyrovnanosti, jež vznikla jako následek apatie k jevům smyslového světa.

Tao je tedy poznáno jako duševní nehnutost, kterou člověk netvoří, ale nalezne jako centrum své vlastní bytosti. Toto centrum je totožné s centrem silového kosmu, a proto se tao může považovat za kosmickou kvalitu, která vždy všechno prostupuje. Objevit se však dá, teprve až vzniknou nezbytné podmínky. Pak člověk poznává, že ona nehnutost je niterná pevnost, prýštící z prostupující ho prázdnoty, a proto jejího původce nemůže hodnotit jinak než jako živou věčnost.

Bezejmenné je počátkem nebe a země, mající jméno – je matka všech věcí.

Tao je původcem všeho, ale jeho existenci lze zjistit toliko prostřednictvím věcí bytujících ve dvou fyzikálních kategoriích, totiž v čase a prostoru. Čas a prostor jsou abstrahovány z tao a mají již jméno. V nich se vytváří všechny jevy empirického světa.

V retrospektivním sledu, tedy za jevy empirického světa, najdeme čas a prostor v jejich pravé podobě, totiž jako ryze abstraktní fyzikální činitele. Teprve v nich nám již svítá tao, dům bez základu, jak je popisují indiští filozofové, resp. jako paraátman, to je stabilizovaný duch kosmu, který člověku, jenž ho vnímá,

uděluje pevnost toho, kdo poznal, že příroda je hrou iluzí a obelhává jedince zdáním, že je skutečná.

Proto, kdo je prost vášní, vidí jeho (tao) zázračné (tajemno), kdo však chová vášně, vidí je pouze v konečném tvaru.

Vášeň tu nebuď chápána jako agresivně se uplatňující vůle domoci se slastného smyslového prožívání, ale jen jako vnitřní (duševní) nepokoj, který činí nemožným rozpoznávat fyzikální kvality přírody a tak identifikovat kvalitu nejvyšší, prázdnotu nebo tao, z níž se všechno vyvinulo jako projev emanace. Vášeň naopak umožňuje postřehovat smyslem zraku, ba i hmatu, pouze tvarově dokonanou emanaci, kterou je příroda ve své nejzevnější tvárnosti.

Obě jsou téhož původu, avšak s různými názvy. Společně slují nejhlubší. Od jednoho nejhlubšího k druhému – jsou dveře ke všemu zázračnému.

Prázdnota na jedné straně, čas a prostor na druhé straně, ovšem tak, jak je chápe fyzika, jsou prvotiny existence všeho. Proto pouze jejich identifikací člověk nabývá poznání, které se má k zázračnosti asi tak, jako se má naprosto elementární názor na život k bezmocnosti vůči osudu.

II

Jakmile všichni lidé seznají, že krásné je krásné, objeví se i ošklivé. Jakmile (všichni) poznají, že dobro je dobrem, vzniká i zlo.

Potenciálně je člověk veden k tomu, aby se myslí zaměřoval na sebe sama, z čehož mu nakonec plyne pocit uspokojení; to je vyšší stav, než známe jako štěstí. Ale být pokojně zaměřen na sebe sama znamená neidentifikovat nic z toho, co na nás doléhá a posléze v nás budí pocit uspokojení nebo nelibosti. To však je stav rajske nevinnosti člověka, kterou již dávno ve svých předcích opustil. A tak dospěl k poznání dobrého a zlého, krásného a ohyzdného; toto poznání přivodilo veškerou komplikovanost společenského žití.

Z toho vzniká poučení, že stav rajske nevinnosti je nutno žít a neuvědomovat si jej. V tu chvíli, kdy si jej člověk uvědomí, pozná protiklad prožívání vízícího se na tuto nevinnost – člověk je vyhnán z ráje, jak to čteme ve Starém Zákoně.

Proto se bytí a nebytí vzájemně vytvářejí, z těžkého vzniká lehké a z lehkého těžké, dlouhé spolu s krátkým dostává tvar, vysoké a nízké se k sobě sklánějí, zvuky, jakmile splynou, spolu ladí, předchozí a následující přicházejí po sobě.

Dojde-li k identifikaci nekomplikovaného prožívání, které je vlastně hlubokým pocitem nepřestávajícího štěstí, dochází k poznání nejen prožívání komplikovanějšího, nýbrž i ke konfrontaci potenciálních faktů, jejímž působením se rozduří potenciální jevy, které později dozrají a přivodí vznik všeho života v časově-prostorové dimenzi, jak jej můžeme vidět dnes.

Faktory existence, resp. jevy makrokosmu však tíhnou ke svému prapůvodu. Proto můžeme vidět u jevů v celé přírodě jakési tu více a tu méně zdárné úsilí o dosažení rovnováhy, jíž však vůbec nedosahují. To proto, že procesem od rajské nevinnosti až k rozvinutí poznatku mnohojevného světa vzniká jáství; jáství se rovnováhy obává, neboť poznává, že rovnováha znamená zánik toho, co nazýváme individualitou. Touhou po rovnováze však jistě vznikají nebeské sféry. V nich se člověk dovídá, co je příčinou existence světa, co je nezbytné učinit, aby dosáhl blaženosti, a jaké příčiny přivodí zánik smyslového světa, na němž lidé tak lpí.

Proto dává moudrý člověk přednost nečinnosti a učí beze slov. Tehdy se všechny věci počnou hýbat a nezastaví (svůj chod). On tvoří, ale nevládne (tomu, co je stvořeno), dělá, ale neužívá (toho, co je uděláno), dokonává díla, ale nevychloubá se. Pokud se nevychloubá, (žádné bytosti se od něho) neodvracejí.

Mudrc je ten, kdo poznal zákonitost vzníkání a zanikání světa a pak se vrátil z abstrahovaného světa do světa lidí, v němž postřehl snahy lidí, příčiny těchto snah a jejich účel. Takový mudrc již ví, že chtít vést lid k rajské nevinnosti poučováním, jako to dělají náboženští kazatelé, laičtí moralisté nebo političtí demagogové, je a nemůže být jiné než absolutně neúčinné. Ví, že účinným poučováním je jen příklad. Je-li již vysoce duchovně osvícen, ví i to, že k dobru světa může působit nejlépe tím, že všechnu sílu své mysli zaměří na svou vlastní bytost. Tím přiměje fyzikální faktory svého bytí k tendencím centripetálního působení; jeho účinek se indukují navenek a zvyšuje se právě mlčením mysli, jímž se tlumí resonance hlasivek. Tato resonance totiž neustává za slovního mlčení, jestliže člověk o něčem uvažuje nebo myslí, především když se to týká vnějších věcí.

Když bytost mudrce zmlkne a fyzikální faktory jeho bytí již byly donuceny působit dostředivě, pak jeho působení navenek velice zmohutní. Lidé si z něho

začnou brát příklad a působením indukce pocítí i štěstí; psychologie běhu světa se tedy začne měnit, a když je mudrc absolutně vytrvalý, dovede své úsilí o přeměnu světa k úspěšnému konci.

Aby však toto induktivní působení bylo dokonale účinné, musí od něho mudrc neustále abstrahovat (vědomím). Kdyby totiž do něho zapojil mysl, okamžitě by toto působení zničil. Proto musí být činný zcela neosobně. Když je skutečně takto činný neosobně, nedomnívá se (nevychloubá), že jeho činnost mu dává pečeť bytosti významné. Tím vyvolává v jiných přátelskou náklonnost; jeho působení je akceptováno a jeho ušlechtilé snahy mají naprostý úspěch.

III

Kdyby nebyli uctíváni mudrci, nebyly by rozepře mezi lidem. Kdyby si lidé necenili vzácné předměty, nebyli by mezi nimi zloději. Kdyby zrak nebyl poután žádoucími předměty, srdce lidí by se nejitrila.

Jen velmi málo lidí má vlastní názor. Prakticky téměř každý se opírá o nějakou autoritu a z toho povstávají rozepře. Jeden věří v existenci Boha, jiný v jeho nejsoucnost, a přestože žádný z nich nemůže říci, že věří nebo nevěří po důkazu, přece jeden potírá druhého. Ale rozpory se netýkají pouze víry nebo nevíry v Boha. Někdo přísahá na diktaturu, jiný na demokracii a dále pak i na méně významné jevy společenského života. A tato víra v autority dokazuje, že lidé nejsou intelektuálně takoví, jací se zdají být, a právě proto se ve světě daří rozbrojům a nesvornosti, které činí život tak těžkým.

Bylo by třeba vychovávat lidi k vlastnímu životnímu názoru. Ten ovšem může být objektivní jen za předpokladu, že je člověk zdrženlivý v postoji k viděným věcem i v náchylnosti dát se jimi citově přivábit nebo k nim mít odpor. Příchynost a odpor životní názor vždy subjektivizují.

Rovněž je správná poučka necenit si předmětů podle jejich obecně uznávané ceny. V takovém případě by snad valouny zlata vábily lidi jen svým leskem jako dětské duše, ale projevy lakoty by nevzbudily. To je ovšem ideální představa o možnostech, které při současném stavu neexistují. Proto lidé musí počítat s tím, že budou trpět strachem o majetek. A pokyny mudrce budou znít naprázdno.

Chtivost člověka je podmíněna touhou po smyslových vzruších. Člověk se nechce těšit z nevzrušitelnosti, nežádostivosti, nýbrž z vlastnictví věcí, které však

stejně ztrácejí svůj význam, když se dostaví naléhavější životní okolnosti. Jak rád by dal milionář všechny své miliony za to, kdyby mohl žít a být šťasten jako ti, kdo jsou bez přání. Vlastnictví zevních věcí, v tomto případě milionů, toto štěstí znemožňuje a s tím souvisí i strach ze smrti, kterého ten, kdo nevlastní nic, ani nezná.

Nejlepší cesta k vnitřnímu klidu, který hluboce obšťastňuje, je v tom, že člověk nepovažuje nic za nezbytné pro svou osobu. Pak se potřeby redukuje na ukojení hladu – a tuto možnost svět téměř vždy člověku poskytuje; mají-li se věci někdy jinak, pak je to proto, že vlastnický pud příliš rozbujel.

Komunismus chce lidi udělat šťastnými. Je to možné? Vede je k nežádostivosti? Právě naopak. Zpívá: chceme, aby měl každý víc a víc a aby jeho „svaté“ požadavky po jídle, pití, milování a zábavě byly úplně splněny. A to není předpoklad pro vznik spokojenosti a štěstí nežádostivých.

Proto vláda moudrého člověka vyprazdňuje jejich srdce a naplňuje jejich žaludky. Oslabuje jejich vůli a zpevňuje jejich kosti. Stále se snaží, aby lid neměl vědomosti a vášně a aby ten, kdo má vědomosti, nesměl zasahovat.

Skutečně moudrý vládce ví, že vést lidi ke štěstí znamená vést je k nežádostivosti. A když na této cestě budou uspokojeny elementární potřeby lidí, vrčení ve světě utichne.

Vyznáváme boj a války jen proto, že své osobní potřeby zveličujeme. Vizte prostého venkovana a uvidíte člověka nejmírumilovnějšího, jestliže se nají a má zajištěno, že bude mít stále prostředky, aby se najedl. Ale vymyslili jsme si boj. Našli jsme své nepřátele v lidech, kteří měli ve světě úspěch. Jsme poučováni, že jen kvůli nim jsme ohroženi tím, že se zítra nenajíme. A tak jsme nakloněni s nimi bojovat a případně je likvidovat, zatím co v nás bují chtíč mít se nejen tak dobře jako oni, ale ještě lépe, a to bez ohledu na to, zda ti ostatní se budou mít také tak. Dokonce chceme, abychom se měli lépe než ostatní. Tak se plný hrnec přetáhne od jedné skupiny k druhé a štěstí zůstane zase tam, kde vždycky bylo – v opravdové nežádostivosti, která je zcela neuznaná.

Moudrý člověk by tedy vedl lid k tomu, aby se nerozvíjela jeho žádostivost a byl spokojen s minimem, které by v dostatečné míře uspokojovalo jeho animální potřeby. Vedl by jej k tomu, aby si nevážil zevních věcí, ale považoval je pouze za služby elementárním potřebám. Ví totiž, že tzv. chytrost, tj. povšechné vědění o věcech světa, straní vždycky pouze tomu, kdo jí je obdařen, a v širším smyslu ničí pokoj a mír ve světě.

Uskutečňuje-li (mudrc) nečinnost, přináší to vždy pokoj.

Nepodněcuje-li vedoucí činitel ve světě lidi k žádostem a naopak dbá o to, aby naruživosti v nich nevznikly, přispívá míru. To je ovšem pojetí, s jakým se nyní nesetkáváme. Ať již z jakýchkoli důvodů, je lid svými vládci veden k rozvinutí žádostí, a proto i k nepokoji, ba k válce.

IV

Tao je prázdné, ale působí-li, zdá se nevyčerpatelné.

Když mudrc abstrahuje myslí od přírody jako souboru hmotných jevů, začne vidět prázdnotu podobnou zemskému prostoru, prosvícenému slunečním svitem. Tato prázdnota v něm budí extatické stavy mysli. Když si přitom dobře uvědomuje sebe, identifikuje tuto prázdnotu jako tao. Kvalitativně je totiž faktorem duchovním, který neustále působí, a to především tak, že probouzí blaženosti v těch, koho zasahuje. A jelikož jsou blaženosti prvotním stavem životního rozvoje, dovozuje mudrc, že tao působí nevyčerpatelně jako popudový faktor stvoření. Je tedy prázdnotou permanentně působící na přírodu, již podněcuje k rozvoji na úrovni životnosti; v jiném vyjádření je ničím, které dává vznik všemu, co existuje.

Ó, nejhlubší! Zdá se praotcem všech věcí.

Řekl jsem, že tao je popudový faktor stvoření. Proto je považován za „otcovský“ princip stvoření, tj. obsahuje energie, které jakmile se dostanou do pohybu, tvoří kvanta, která se pak jako emise sbalují a vytvářejí všechno projevené. Samo tao však zachovává svůj charakter; emise jakožto faktory stvořené nemají již jeho povahu, protože jejich existence je podmíněna pohybem, to je prostorem a časem. Tak se zdá být tao původcem všeho; jeho charakter odlišný od charakteru tvorby neposkytuje naprostou jistotu, že tomu tak skutečně je, ale dá se vyvozovat, že je z toho, protože podstata stvořeného se podobá tao.

Jestliže zmírníme jeho ostrost, osvobodíme je od zmatku, zeslabíme jeho lesk a připodobníme je k zrnů prachu, pak se nám bude zdát, že zde zřetelně je.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.